

ОТПЛАТА ЗА ДОБРИНАТА

chitanka.info

Беден грънчар имал само един син. Когато момчето пораснало, то помолило баща си да му купи едно конче и писана каручка, да я натоварят с грънци и да тръгне по селата да ги продава. — Така и аз ще печеля, тате, и ще живеем по леко — казало момчето на баща си.

Бащата се съгласил, купили конче и каручка и момчето тръгнало по селата.

Една вечер то замръкнало в непознато село. На другия ден там ставал пазар и затова останало да пренощува, та сутринта рано да изкара на пазара стоката си. Подслонили го едни добри хора.

Вечерта през селото минал глашатай, който обявил, че на другия ден ще се продава стогодишния тор, който се бил натрупал на камара край селото.

На сутринта момчето на бърза ръка продало грънците и отишло да погледа как ще се разпродава торът. Селяните се били натрупали около камарата, гледали, но никой не искал да го купи. Тогава момчето извадило една жълтица и извикало:

— Давам за тора една жълтица!

Никой не дал повече и момчето го купило. После накарало най-бедните селяни да впрегнат колите си и да закарат тора по нивите си.

Разтичали се сиромасите, впрегнали колите и започнали да возят тор на нивите си. Три дни возили, докато се свършила камарата.

Когато натоварили и последната кола, какво да видят — най-отдолу под камарата лежала от незапомнени времена една делва с жълтици. Тогава селяните забравили добрината на момчето, натрупали се връз него и поискали да му вземат делвата и да си разделят жълтиците.

— Аз съм купил всичко. Златото е мой късмет! — викало момчето и стискало здраво делвата.

Работата стигнала до съдията.

Отишли в съда, изслушал ги съдията и отсъдил, че делбата е на момчето.

На другия ден момъкът си купил хубав кон и нови кожени дисаги, насипал в тях жълтиците и тръгнал да се връща при баща си.

Зарадвал се много баща му, като разбрал какъв късмет е споходил сина му.

Минала се една неделя. Тогава момчето рекло на баща си:

— Тате, искам да ида по света да видя как живеят и какво правят хората. Намери ми за из пътя другар, ала да е честен и верен!

Тръгнал бащата да му търси другар. Цяла година ходил и обикалял из царството, ала все не случвал на такъв човек. Ако намерел някой да е верен — не бил честен, ако бил честен — бил пък глупав, ако не бил глупав — не бил пък верен. Отчаял се накрая старият грънчар и тръгнал да се връща.

Като наближил селото си, край плета на първата къща съгледал да стои със секира на рамото едно младо момче — левент и хубавец като неговия син. Момъкът толкова приличал на неговото момче, че бащата неволно се поспрял и го загледал.

— Какво ме гледаш, чичо, ще ме купуваш ли? — засмял се непознатият.

Тогава човекът му разказал патилата си.

— Аз ще стана другар на сина ти! — казало накрая момчето.

— Ами честен ли си, верен ли си?

— Тази работа на думи не става, чичо! — поклатило глава момчето. — На приказки всички са честни и верни, ала чак когато работата опре на живот и смърт — тогава се вижда кой какъв е. Ей тази ще покаже какъв съм аз!

И размахало острата си секира.

Зарадвал се много бащата и повел момчето към дома си. По пътя го попитал:

— Ами как ти е името, синко!

— Името ми нито е трудно, нито е лесно, чичо. Дели Балта се казвам.

Синът много се зарадвал, че баща му намерил другар за из пътя. Купили и за Дели Балта хубав кон, пременили се и един ден тръгнали на път.

Преди да потеглят, двамата побратими се заклели да си бъдат верни, да не се делят и да не се лъжат.

На изпроводяк бащата ги благословил и им казал:

— Като тръгнете към столицата, ще стигнете до един кръстопът. Внимавайте кой път ще хванете. Не тръгвайте наляво, защото това е пътят на разбойниците. Не тръгвайте и надясно, защото натам глад и нещастия ви чакат. Тръгнете направо — този път ще ви изведе до столицата.

Целунали момчетата ръка на стария човек, яхнали кончетата и потеглили. Надвечер стигнали на кръстопътя. Синът се изправил на стремената и вдигнал ръка да определи накъде да тръгнат. Посочил напред.

Дели Балта се засмял и свърнал по разбойническия път.

— Чакай, побратиме! — извикал синът. — Не натам! Това е хайдушкия път, ще ни затрият разбойниците!

— Не се бой, побратиме, щом си с мен! — засмял се пак Дели Балта и смушкар кончето по хайдушкия път.

Синът на грънчаря тръгнал след него, защото клетва бил дал да не се делят.

Вечерта ги заварила в някакво село. Накъдето и да се обърнели момчетата — жива душа не се виждала. Всичко наоколо било пусто. Спрели на мегдана и се отбили в хана. И в него нямало никого.

Слезли момчетата от конете, нахранили ги, хапнали и те, каквото си носели, пийнали по чаша вино и легнали да спят.

Посред нощ Дели Балта станал, рекъл на побратима си да спи спокойно, а той ще иде да пообиколи из селото.

Преметнал секирата на рамо и тръгнал да обикаля по пустите улици.

Насред мегдана имало запуствал пресъхнал кладенец. Когато го приближил, Дели Балта чул гласове, които сякаш идвали изпод земята.

— Време е вече, братя! — чул се глас отдолу.

— Да излизаме, момчето и Дели Балта сигурно вече карат деветия сън! — отвърнал друг глас.

Дели Балта свалил секирата от рамото си и се притаил до кладенеца.

След малко — троп-троп — от кладенеца се показала главата на един от разбойниците. Дели Балта замахнал със секирата и главата на разбойника хвъркнала надалеко:

— Веднъж удрям, дважд не повтарям! — тихо казал Дели Балта и зачакал следващия разбойник.

Така се изредили всичките трийсет и девет разбойници. Накрая се показал главатарят им. Надникнал той, огледал се и учудено си рекъл:

— Какво стана с дяволските синове, всички излязоха, а нито един не се върна!

Замахнал Дели Балта и извикал:

— Веднъж удрям, дважд не повтарям, ала за тебе ще повторя!

И ударил още веднъж главатаря.

После Дели Балта се спуснал в кладенеца и попаднал в голяма пещера. Тя била пълна догоре със златото и скъпоценностите, които разбойниците били ограбили от хората.

Излязъл Дели Балта от кладенеца и се върнал при грънчарския син. Събудил го и го попитал:

— Е, побратиме, наспа ли се вече? Ставай да продължим пътя си!

Оседлали конете и продължили към столицата. Когато пристигнали, отишли на пазара да видят какво се купува и какво се продава. Харесало им това, харесало им онова, ала щом грънчарският син започвал да се пазари да го купи, Дели Балта все казвал:

— Това не е за нас, побратиме. На нас друга стока ни трябва!

Накрая търговците се ядосали, че момчетата само се пазарят, а нищо не купуват и се оплакали на царя. Той пратил стражите да хванат грънчарския син и Дели Балта. Когато дошли момчетата при него, царят бил смаян от голямата им прилика и ги попитал:

— Откъде сте, млади момци? Какво търсите в царството ми, щом нищо не купувате, а само се пазарите?

Отвърнал му Дели Балта:

— Не сме тъдявашни, царю честити! От далечни краища сме.

— Ами как стигнахте дотук? По пътя скитат разбойници и не дават пиле да прехвъркне. Селата запустяха от техните поразии.

— Не бери вече грижа за разбойниците, царю! Пусни хората спокойно да си ходят по пътищата — усмихнал се Дели Балта.

— Ще ви повярвам, видите ми се честни хора. Ала не ми казахте откъде сте!

— Ние сме от царството на Кумчо вълчо — усмихнал се под мустак Дели Балта. — Тук сме по търговия.

Царят и царицата харесали момчетата и намислили едно от тях да им стане зет.

Царската дъщеря се била омъжвала четирийсет пъти вече, но през нощта мъжете ѝ умирали от незнаяна болест.

Царят предложил на момчетата да ожени едно от тях за дъщеря си. Грънчарският син се зарадвал и скочил да се съгласи, но Дели

Балта го изпреварил и казал:

— Нека се върнем първо в нашето царство, да питаме баща си.

И се изгубил някъде за два-три дни. Когато се върнал, казал на грънчарския син:

— Хайде, ожени се ти за царската дъщеря!

След две недели направили сватбата. От всички краища на царството надошли сватбари. Веселили се три дни и три нощи.

Вечерта младоженците влезли в стаята си и грънчарският син посегнал да затвори вратата. Дели Балта го спрял:

— Клетва сме дали, побратиме, да не се делим!

Влязъл и той в стаята, седнал до главата на младоженците и притихнал.

Грънчарският син заспал дълбоко и сладко, ала царевата щерка пъшкала и се мятала. Като приближило полунощ, от устата ѝ рукнала пяна, показала се главата на голяма отровна змия и посегнала да клъвне младоженеца по челото.

Скочил Дели Балта, замахнал със секирата, която и денем и нощем не свалял от ръката си, и отсякъл змийската глава. Пуснал я в торбата си, изпънал се до леглото на младоженците и сладко заспал.

На сутринта забили камбаните, народът бил весел, защото най-после царят се сдобил със зет. Наслагали пак трапезите и яли и пили два месеца.

Като свършили с веселбата, грънчарския син казал на царя:

— Царю, сега ние ще си идем в нашето царство, да видим бащите и майките си. После ще се върнем. Дай ни четирийсет катъра с четирийсет самара и осемдесет чувала.

Дал им царят, приготвили се за път и тръгнали.

Първо се спрели в селото на разбойниците. Слезли Дели Балта и царският зет в кладенеца, напълнили осемдесет чувала с жълтици и скъпоценности и ги натоварили на катърите. Продължили по-нататък.

Когато стигнали на кръстопътя, Дели Балта спрял и казал на грънчарския син:

— Аз, побратиме, съм до тук! Хайде да видим, каквото спечелихме!

Разделили богатството. Дели Балта казал:

— И булката ще делим, защото заедно сме я спечелили!

— Как така ще делим жив човек? — учудил се грънчарският син.

— Ще я разсечем на две! — отвърнал Дели Балта и свалил секирата от рамото си.

Жал му било на момчето за хубавата царска дъщеря, но си спомнило, че клетва е давало пред побратима си и казало:

— Прави, каквото те господ научи! Аз съм обещал да ти бъда верен и ще бъда!

Тогава Дели Балта се засмял, прегърнал царския зет и извикал:

— Побратиме, това исках да чуя! Не ми трябва жълтици, нито катъри. Задръж си и невестата. Мене ме прати майка ми да ти помогна, защото и ти помогна на онези сиромаси да си наторят нивите!

— А коя е майка ти? — извикал удивен грънчарският син.

— Правдата! — отвърнал Дели Балта. После вдигнал ръка и извикал:

— Сбогом, побратиме, и не забравяй клетвата си!

Като казал това, Дели Балта се разтопил във въздуха и изчезнал като дим.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.